

NOI CERCETĂRI ASUPRA PALEOLITICULUI ÎN REGIUNEA BUCUREȘTI

DE

C. S. NICOLĂESCU-PLOPȘOR

A. Alexandria — Valea Vedei

O așchie de silex atribuită de noi paleoliticului inferior, descoperită mai demult la Alexandria ¹, a alcătuit punctul de plecare al unor cercetări mai intense, în colaborare cu Muzeul raional Alexandria, pe Valea Vedei. Aceste cercetări au dus la descoperirea unor serii de mărturii paleolitice dintre care unele au fost deja semnalate ². În nota de față prezentăm ultimele descoperiri care nu reprezintă altceva decât puncte de reper pentru cercetările viitoare. Cercetările au fost făcute în punctele cunoscute sub numele: Vadul Anin, Vadul Caprei și Vadul Vedei — Coadă Pădurii, cuprinse între Poroschia, la sud de Alexandria, și Nanov, la nord de acest oraș.

Ca stratigrafie, în faza actuală a cercetărilor nu putem face nici o precizare, piesele descoperite fiind culese din aluviunile recente ale Vedei. Problema stratigrafică rămîne a se rezolva în viitor. Deocamdată vom prezenta aceste descoperiri numai din punct de vedere al morfologiei uneltelor și a stării lor de conservare.

Cîteva așchii au un caracter mult mai primitiv (fig. 1/1,2, fig. 2/5), avînd lovituri de desprindere în chiar crusta bolovanului de silex, bulbul de percuție foarte proeminent și o rulare puternică, datorită căreia au căpătat lustrul obișnuit al așchiilor descoperite pe valea Dirjovului. Alte piese, mai puțin rulate, se înscriu în forme mai evoluat, tinzînd chiar către tehnica lamelară. Ca încadrare provizorie, față de materialul redus ce-l avem la dispoziție, putem afirma că unele din piese, și anume așchiile mult rulate (fig. 3/2,4), pot fi înscrise în clactonian. Una din piese se înscrie în forma tipică a virfului de mîină mustertian (fig. 2/1,4), cultură căreia trebuie să-i atribuim și un frumos răzuitor trapezoidal (fig. 3/1), iar o lamă și două răzuitoare pledează pentru un aurignacian inferior (fig. 2/3). Silexul în

¹ C. S. Nicolăescu-Plopșor, *Noi descoperiri paleolitice timpurii în R. P. R.*, în *Probleme de antropologie*, II, 1956, p. 76 și 86—87.

² I. Spiru, *Cîteva descoperiri paleolitice și neolitice în raionul Alexandria*, în *SCIV*, 16, 1965, 2, p. 307—308.

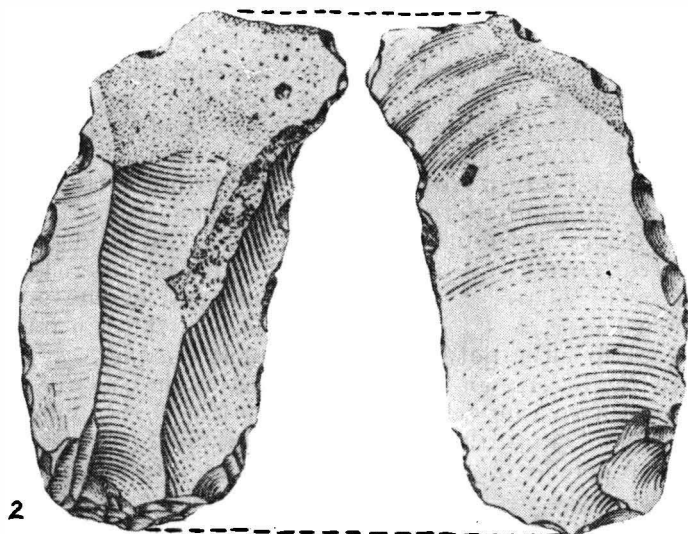
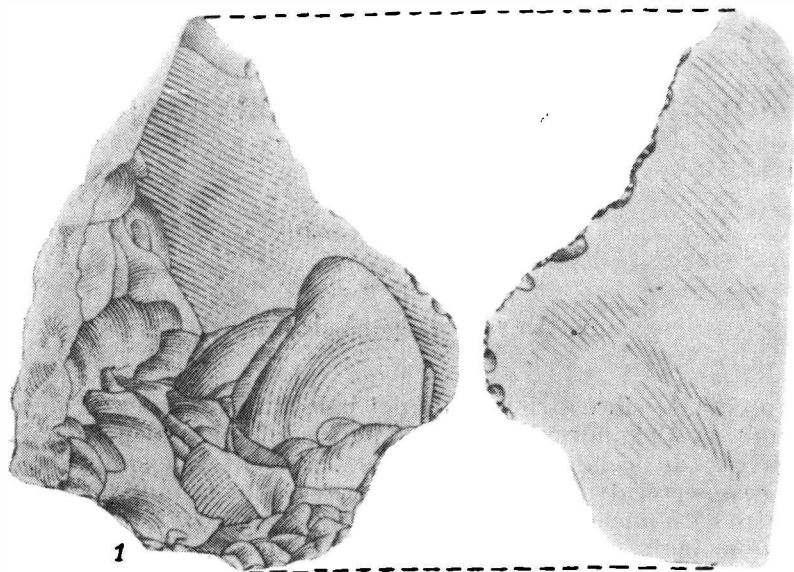

Fig. 1. — *Alexandria*. Piese de silex. 1, 2, aşchii de aspect levalloisian.

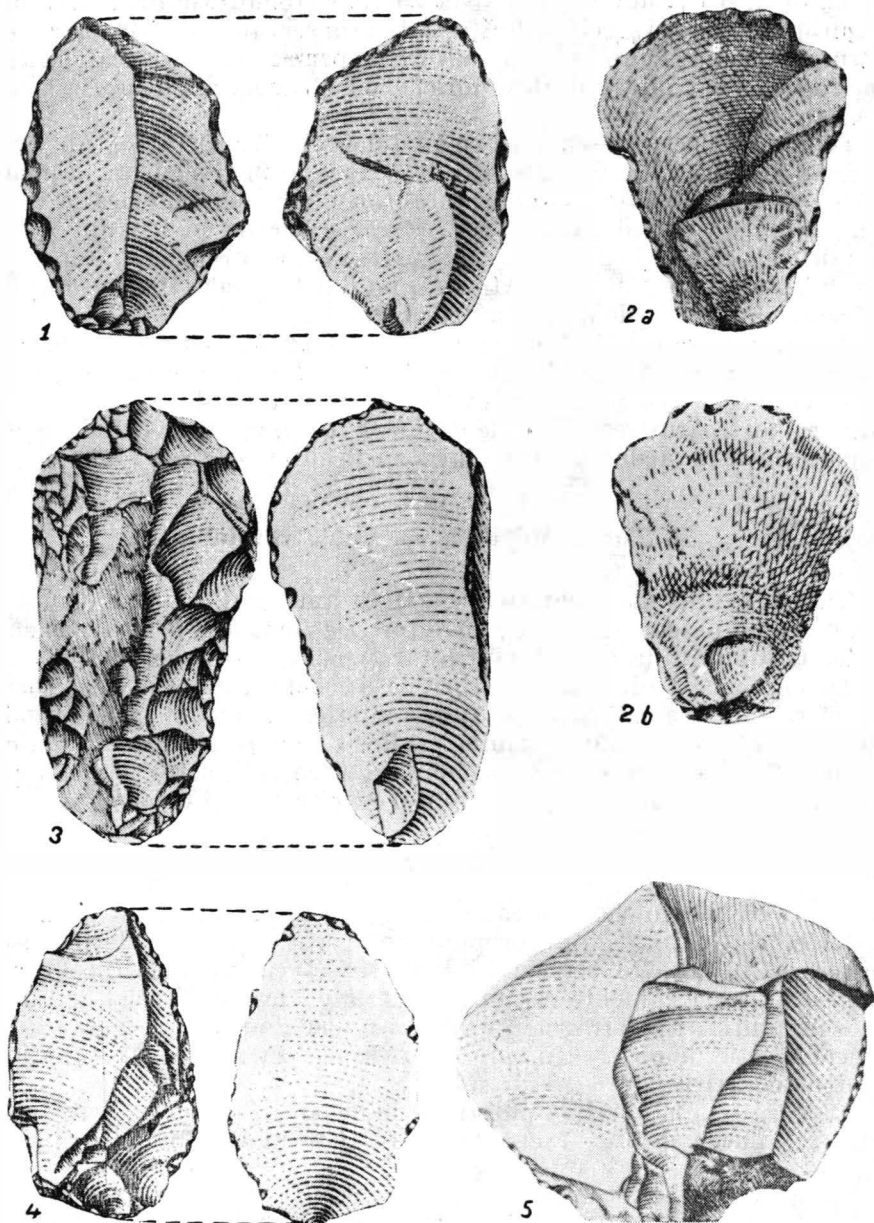

Fig. 2. — *Alexandria*. Piese de silex. 1, 4, virfuri musteriene pe așchie ; 3, gratoar aurignacian ; 5, așchie de aspect levalloasian ; 2a, b, așchie musteriană.

majoritate este carpatic, fiind în linii mari asemănător cu cel ce se găsește în pietrișurile de Cîndești. Totuși, nu poate fi tăgăduită nici prezența silexului sud-dunărean, o dovadă că în această zonă ar trebui căutată limita între pietrișurile de Cîndești și cele de Frățești. E de observat că pînă în prezent nu a apărut nici o unealtă aparținînd culturii de prund, ceea ce înseamnă că în vremea aceea zona din jurul Alexandriei era încă acoperită de apele lacului cuaternar.

Semnalăm aceste descoperiri cu gîndul ca ele să alcătuiască un punct de plecare în cercetările viitoare, care vor duce în mod sigur nu numai la alte descoperiri paleolitice, dar și la încadrarea lor geocronologică. Aceasta, ținînd seama de faptul că majoritatea carierelor de piatră din raionul Alexandria, ca cele de la Bogdana, Margareta, Ulmeni-Spătărei, Furculești, Mavrodin, Purani, Vitănești și Atîrnați, au dat la iveală, după cercetările lui I. Spiru, resturi fosile de proboscidieni³.

Avînd în vedere că în literatura paleontologică se citează la Bogdana și Buzești⁴ prezența unui *Elephas*, atribuit cînd speciei *meridionalis* cînd speciei *antiquus*, și că în loessul exploatat de fabrica de cărămidă de la Alexandria au apărut resturi fosile de *Elephas primigenius*, ne dăm seama de perspectivele ce se deschid cercetărilor paleolitice în acest raion.

B. Turnu Măgurele — Valea Oltului

Ținînd seama că vechile cercetări ce am făcut în toamna anului 1930 au dus la descoperirea unui răzuitor și a unor așchii levalloasiene⁵, pe valea Oltului, în dreptul satului Lița, precum și a descoperirilor de pe valea Dîrjovului și a Oltului, la Slatina, ca și cea de la Fărcașele, s-a socotit necesară reluarea cercetărilor pe cursul inferior al Oltului. Apele fiind în creștere și vechiul curs mult schimbat și lipsit de aluviuni recente din care am fi putut culege unele piese paleolitice, atenția noastră s-a îndreptat asupra unor cariere de pietriș din dreptul satelor Lița și Odaia.

1. Lița

La circa 500 m vest de malul stîng, în albia majoră a Oltului, în aval de ferma G.A.S., se află gropile unor vechi exploatări de pietrișuri. Descoperirea unei așchii, realizată într-o tehnică clactoniană (fig. 3/3 a,b), precum și a unor fragmente ceramice aparținînd primei și celei de-a doua epoci a fierului și a altor fragmente ceramice feudale tîrzii, ne-a determinat să facem o serie de observații spre a putea preciza poziția stratigrafică a acestor descoperiri.

La bază se află aluviuni puternice de pietrișuri mărunte, printre care se rătăcesc pietre de 6 — 7 cm diametru. Grosimea aluviunilor nu am

³ I. Spiru, *op. cit.*, p. 308.

⁴ C. S. Nicolăescu-Plopșor et I. N. Moroșan, *Sur le commencement du Paléolithique en Roumanie*, in *Dacia*, N. S., III, 1959, p. 14; vezi și harta.

⁵ C. S. Nicolăescu-Plopșor, *Le Paléolithique dans la République Populaire Roumaine à la lumière des dernières recherches*, in *Dacia*, N. S., I, 1957, p. 44.

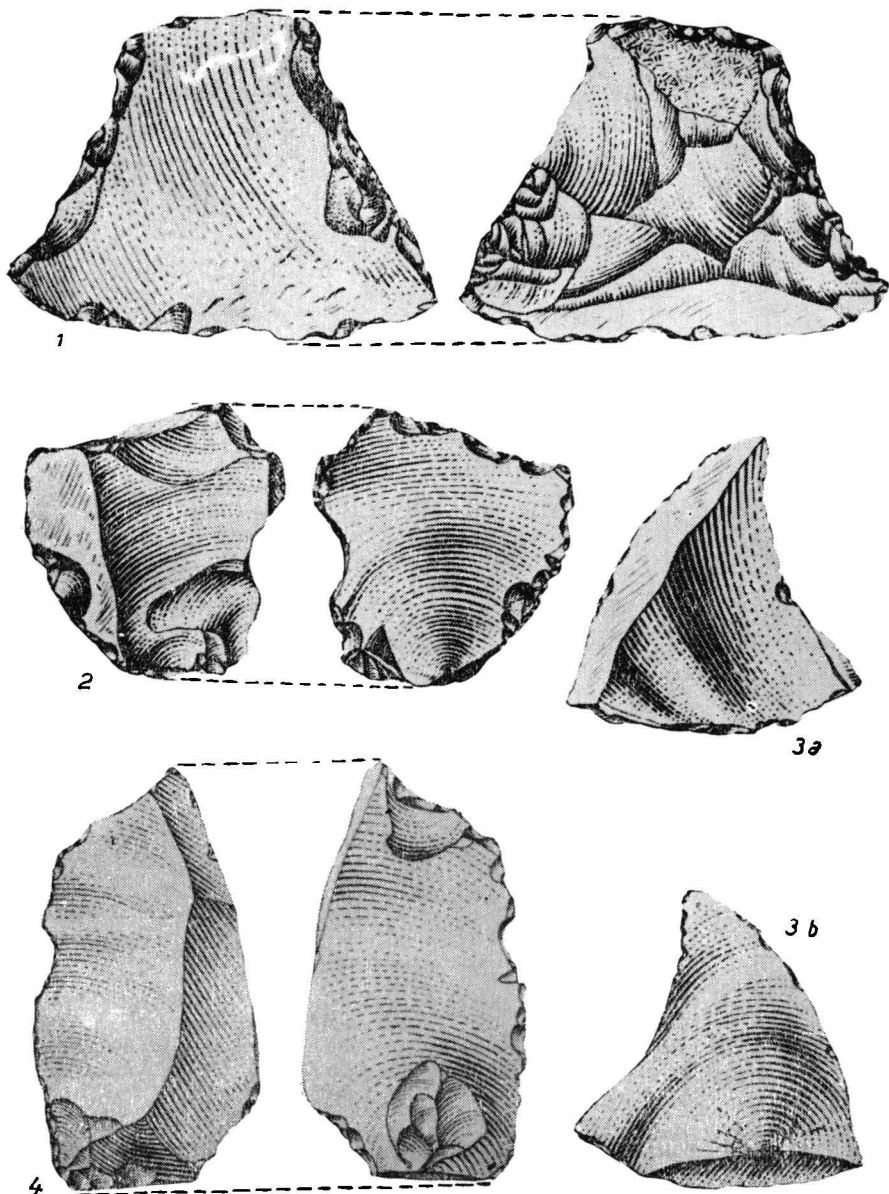

Fig. 3. — Piese de silex. 1, răzuitor trapezoidal musterian; 2, 4, așchii de aspect levalloisian; 3 a, b, așchie de aspect clactonian (1, 2, 4, de la Alexandria; 3 a, b, de la Lița).

putut-o stabili deoarece de la o anumită adâncime s-a dat de o pinză de apă. Totuși pietrișurile sînt vizibile pe o adâncime de circa 1 m. Stratul următor este constituit dintr-o depunere argilo-nisipoasă de culoare gălbuie cu gra-

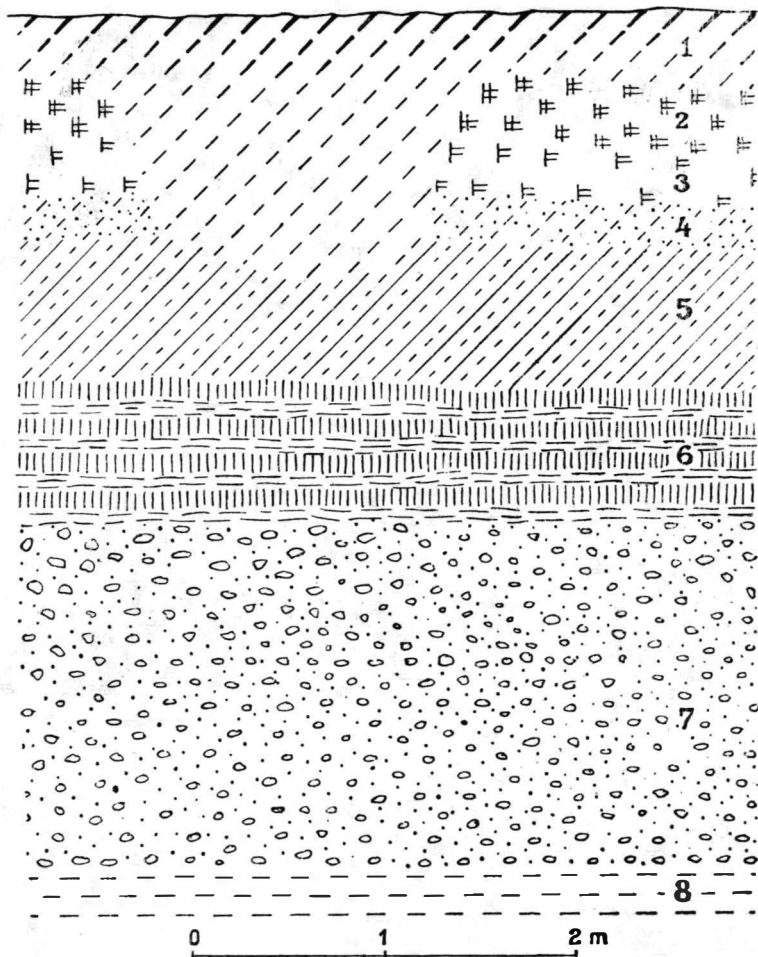

Fig. 4. — Secțiune în cariera de pietriș de la Odaia. 1, strat negru vegetal; 2, depunere loessoidală brun-gălbuie; 3, strat negru-brun; 4, strat negru-gălbui nisipos cu irizații pseudomiceliene; 5, depunere gălbuie deschisă nisipoasă; 6, viituri, nisip alternând cu lut; 7, pietrișurile din aluviunile albiei majore; 8, nisipuri.

nulație din ce în ce mai mare spre bază, unde unele pietricele ating diametrul de circa 1 cm. Al treilea strat și ultimul este constituit dintr-un sol negru, bogat în humus, sol de crivină gros de circa 0,50 m.

Cercetînd cu atenție toate deschiderile gropilor de exploatare, am găsit niște cioburi din epoca fierului, mult rulate, care provin din chiar aluvi-

unile de bază, aluviuni ce ne-au furnizat și așchia paleolitică. În această carieră n-am putut preciza poziția stratigrafică a resturilor feudale târzii.

2. Odaia

La circa 800 m vest de malul stîng al Oltului, pe islazul din dreptul cartierului Odaia al orașului Turnu Măgurele, se află în curs de exploatare o altă carieră de pietriș (fig. 4). Aici s-au descoperit: o lamă paleolitică, fragmente ceramice din prima și a doua epocă a fierului, precum și ceramică feudală târzie. Exploatarea fiind în curs, malurile carierei au îngăduit înregistrarea unor observații stratigrafice mai amănunțite. Stratigrafic, la bază se află pietrișurile din aluviunile albiei majore a căror grosime ating, pînă la nivelul freatic, circa 2 m. Menționăm prezența frecventă a bulgărilor de silex din platforma prebalcanică. Peste aceste pietrișuri urmează o serie de miluri în stratificație orizontală (groase de 0,65 m) în alternanță cu unele benzi de nisip fin, trecîndu-se treptat în partea superioară spre o depunere argilo-nisipoasă de 0,50 m, de culoare gălbuie deschisă cu granulație extrem de fină, a cărei pulbere poate fi ușor purtată de vînt. Toată această depunere îmbracă un caracter loessoidal. În partea superioară stratul capătă o nuanță mai închisă, mergînd de la gălbui închis spre brun cu irizații pseudomiceliene (gros de 0,20 m), ca spre sfîrșit să devină brun-negru (grosimea sa fiind de 0,30 m). Peste acestea se suprapune iarăși un strat de depuneri de aspect loessoidal (gros de 0,30 — 0,40 m), dar de data aceasta mai compact și cu o granulație mai mare, strat care, la rîndul său, se închide din ce în ce mai mult în partea superioară devenind brun deschis (gros de 0,30 — 0,45 m), spre a se termina sub vegetația actuală.

Lama paleolitică și fragmentele ceramice din epoca fierului provin și aici din aluviunile de bază. Spre deosebire de cariera de la Lița, la Odaia am putut situa stratigrafic resturile feudale.

Socotim că nu este de prisos să încercăm o interpretare morfologică a acestor depuneri. După noi, o dată cu încetarea puternicelor depuneri de pietrișuri, Oltul adîncindu-și matca în propriile sale aluviuni a depus prin revărsări benzile paralele de lut în alternanță cu nisip, iar revărsările din ce în ce mai slabe au dus la depunerea lutului fin loessoidal, fără vreo intercalare de nisipuri, întrucît, pe măsură ce Oltul își adîncea patul, apele lui nu mai puteau purta în suspensie decît un material foarte fin. Aspectul acestor depuneri se explică prin faptul că Oltul antrenează — mai ales în timpul viiturilor prin puhoale și ape de șiroire — cantități enorme de material loessoidal din malurile sale. Treptat, o dată cu adîncirea patului, revărsările Oltului au devenit rare, lunca fiind cuprinsă de vegetație de pe urma căreia depunerile se îmbogățesc cu humus și dau naștere solului brun. Depunerile indică după noi o perioadă climatică xertermică favorabilă unei vegetații de stepă, în care s-au dezvoltat rozătoarele ale căror galerii, pornind din stratul brun, pătrund pe verticală pînă la adîncimea de 1 m. Ne aflăm într-o perioadă lipsită de inundații.

Stratul următor, gălbui, de deasupra acestui sol brun îngropat, nu poate să reprezinte decît o nouă perioadă de inundații mai frecvente care au împiedicat dezvoltarea vegetației. O dată cu începerea depunerii ultimului strat

negru, lunca Oltului reintră într-o perioadă de liniște, favorabilă unei așezări omenеști. Groapa unui bordei feudal pornește de la baza ultimului strat vegetal.

Aceste mărunte observații stratigrafice dovedesc că aluviunile albiei majore de pe cursul inferior al Oltului sînt recente, aluvionarea cu pietrișuri neputînd fi mai veche de circa 2 000 — 2 500 de ani. Foarte important e de reținut faptul că într-o vreme atît de scurtă ne aflăm în fața unei depuneri argilo-nisipoase în soluri groase de peste 2 m⁶.

Aceste observații reprezintă, după părerea noastră, o nouă contribuție arheologică în înțelegerea proceselor recente de aluvionare, ca și în stabilirea unei cronologii a acestor depuneri.

NOUVELLES RECHERCHES CONCERNANT LE PALÉOLITHIQUE DE LA RÉGION DE BUCAREST

RÉSUMÉ

Les recherches effectuées sur terrain dans la région de Bucarest au cours de l'été 1960 se sont concentrées en deux grands centres : Alexandria et Turnu Măgurele.

A Alexandria, on a découvert dans les graviers des alluvions récentes de la rivière de Vedea, quelques éclats clactoniens, une pointe à main et un racloir moustérien, ainsi qu'une lame et des grattoirs appartenant à l'aurignacien inférieur. Toutes ces pièces ont été roulées.

A Turnu Măgurele les recherches se sont concentrées en deux points : Lița et Odaia dans la vallée de l'Olt.

A Lița dans le lit majeur de l'Olt on a trouvé des excavations d'anciennes exploitations de gravier où l'on a découvert un éclat taillé suivant la technique clactonienne.

A Odaia une autre carrière de gravier se trouve en pleine exploitation dans les alluvions du lit majeur de l'Olt. C'est ici qu'on a découvert une lame appartenant au paléolithique supérieur ainsi que de la céramique de l'âge du fer et de l'époque féodale tardive. Sur la foi des observations stratigraphiques l'auteur est arrivé à la conclusion que les alluvions du lit majeur du cours inférieur de l'Olt sont de date très récente (environ 2 000 — 2 500 ans).

LÉGENDE DES FIGURES

Fig. 1. — Alexandria. Pièces en silex. 1, 2, éclats d'aspect levalloisien.

Fig. 2. — Alexandria. Pièces en silex. 1, 4, pointes moustériennes sur éclats ; 3, grattoir aurignacien ; 5, éclats d'aspect levalloisien ; 2a, b, éclat moustérien.

Fig. 3. — Pièces en silex. 1, racloir trapézoïdal moustérien ; 2, 4 éclats d'aspect levalloisien ; 3 a, b, éclat d'aspect clactonien (1, 2, 4 d'Alexandrie ; 3 a, b, de la Lița).

Fig. 4. — Section dans la carrière de gravier de Odaia. 1, Couche noire végétale ; 2, dépôt lœssoidal brun jaunâtre ; 3, Couche noir-brun ; 4, Couche noir-brun sablonneuse à irisations pseudo-micéliennes ; 5, dépôt jaune clair sablonneuse ; 6, alluvions, sable alternant avec de la terre glaise ; 7, graviers des alluvions du lit majeur ; 8, sables.

⁶ M. Popovă, C. S. Nicolăescu-Plopșor și M. Spirescu, *Criterii arheologice pentru stabilirea unei cronologii în paleopedologie*, în *Comunicările Academiei R. P. R.*, VII, 1957, p. 369—373.